

ність зростатиме, ми впевнені, що приклади будуть розподілені рівномірно, і ми з нетерпінням чекаємо, які ж ідеї з'являться у цьому процесі.

АНГЛІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА (АМЛ)

Через те, що ми вважаємо книжки та інші друковані документи, виготовлені на масовому рівні, одним з видів «медіа», значна частина АМЛ вже охоплює медіаграмотність, і деякі з методів медіаграмотності вживаються в АМЛ, навіть якщо сам термін не застосовується. Тому досить часто інтегрувати медіаграмотність можна, запроваджуючи незначні зміни.

Учителі можуть – і багато хто вже це робить – постійно інкорпоровувати термінологію з медіаграмотності, а також запитання і концепції до класних дискусій, що стосуються оповідань, поезії, романів та інших видів «традиційного» контенту, ідентифікуючи автора (джерело), мету (цільову аудиторію), контекст, зміст і вплив. Так само можна заохочувати учнів аналізувати своє письмо через призму ключових запитань, задумуючись над їхніми власними метою, аудиторією, наявними методами та потенційним впливом. В обох випадках викладачі АМЛ можуть вказати на граматичні та літературні елементи, що застосовуються в цілій низці медіаформатів і так допомогти учням побачити паралелі між тим, як вони читають, пишуть і обговорюють друковані медіа в школі та як вони ставляться до медіа, які використовують за її межами.

Ідеї занять

Поєднайте різні форми медіа, щоб поглибити аналіз та дискусії

- **Пов'яжіть п'єси, книжки та романи з фільмом.**

Використайте окремі сцени з одного чи кількох варіантів екранізацій п'єс і романів зі шкільної програми для глибинного прочитання обох текстів. Інтегрування перегляду сцен з фільму до прочитання книжки, проти використання фільму як «нагороди» наприкінці, не забирає додаткового часу і часто приводить до продуктивних дискусій. Зіставлення того, як сюжет представлено в різних форматах (разом з тим, як інтерпретували ту чи іншу сцену різні режисери) дасть учням глибше розуміння таких літературних елементів, як розвиток персонажів, погляд, символізм та оточення. Це також добрий метод, щоб залучити учнів, які не дуже люблять читати; обговорення сцен з фільму може сприяти формуванню їхнього розуміння персонажів та сюжету і підтримати їх у читанні п'єси чи роману.^{кпз.3}

Для учнів початкових класів спробуйте використовувати графіку, щоб полегшити завдання вибудувати послідовність, порівняти і зіставити книжки

та фільми. Наприклад, Ван і Ченг (Wan and Cheng, 2004) описують план заняття, під час якого використовуються діаграми Венна, щоб допомогти учням дізнатися про казку «Балада про Мулан» (Zhang, 1998)¹ і діснеївський фільм «Мулан» (1998) та ідентифікувати паралелі й розбіжності двох версій історії китайської дівчини Мулан. Застосування популярного медіаконтенту в графіці може залучити учнів до процесу таким чином, яким не може традиційніший матеріал, і таким чином полегшить для них завдання навчитися складати і використовувати діаграми Венна.

- **Зіставте подібні персонажі та сюжетні лінії з різних медіаформатів.**

Учні можуть порівняти традиційні та графічні романи, вірші та відеокліпи або оповідання та комікси, зіставляючи ці формати з огляду на використання як літературних елементів, так і елементів виробництва і формату.

Наприклад, під час презентації на конференції Національної ради викладачів англійської мови (NCTE) 2010 року Лезлі Бернс та Стерджіос Ботцакіс попросили учасників порівняти уривки з книжки Емі Тан «Клуб веселоців та удачі» (текст, рекомендований для шкільної програми з англійської мови та літератури) та кілька малюнків з графічного роману «Народжений в Америці китаєць». Як уривки з книжки, так і малюнки з графічного роману (на відміну від відеокліпу чи уривку з фільму) було легко роздати для обговорень у малих групах, і кілька окремих груп могли одночасно читати різні тексти. Зіставлення, що відбулося за цими обговореннями, дало нагоду глибше зрозуміти дві художні форми, продемонструвавши, як графічний митець використовує малюнки, а письменник – слова, щоб викликати подібні емоції, створити елементи сюжету та персонажів у історіях, що описували боротьбу зі стереотипами та життя іммігранта. Воно також розвинуло розуміння мультикультурних досвідів, що було б навряд чи можливо, якби дискусія точилася лише довкола уривку з книжки «Клуб веселоців та удачі».

- **Створіть або прослухайте один меседж у різних модальностях.**

Спробуйте дати прослухати в різних форматах один і той самий аудіовізуальний меседж різним групам учнів (тільки відео, відео й аудіо, тільки аудіо, тільки друкований текст), порівнюючи враження і тлумачення меседжів, а потім обговоріть і обдумайте впливовість кожного з форматів. Для цього експерименту особливо добре годяться музичні відео, бо в них є слова, музика та візуальні елементи, а зміст відеоряду часто відрізняється від тексту пісні.² Така сама ідея може бути використана, коли учні створюють свої власні меседжі: вірш можна написати на аркуші паперу з ілюстраціями, прочитати його як звукозапис з музичним супроводом, а також подати його як озвучення до відео з образами, що рухаються або ні. Учні можуть обговорити враження, що їх справляють різні формати, оцінити ефективність кожного з них і вирішити, який краще підходить для їхньої аудиторії та мети.

Випадки з практики: МУЛЬТИМЕДІЙНА ПОЕЗІЯ

Близько десяти років тому ми працювали з учителем середньої школи з багаторічним досвідом, якому хотілося більше дізнатися про підходи медіаграмотності, але він боявся застосування будь-якої цифрової технології. Протягом багатьох років він викладав літературу, і на деяких заняттях учні мали нагоду самі складати вірші й ілюструвати власну поезію (а також іншу поезію, яка була їм до вподоби) картинками і колажами, створеними з фото, які вони брали з журналів; кінцевим результатом цього проекту була переплетена ілюстрована антологія віршів. Ми порадили йому зробити проект розмаїтішим, використовуючи цифрову технологію, зокрема програму пауерпойнт та цифрові відео (які учні могли б озвучити самі, читаючи вірші, що ілюстрували б обрані ними образи). Почуваючись дуже невпевнено, він так і зробив, і вперше познайомився з викладачем інформатики у своїй школі (якого раніше уникав). Багато з учнів обрали пауерпойнт та відео і, – на його величезний подив, усі вони легко навчилися цій технології як від вчителя інформатики, так і одне від одного. Насправді кілька учнів розширили початкове завдання, проілюструвавши більше віршів, ніж він задавав. Презентації наприкінці проекту були такі ефективні й захопливі, що вчитель вирішив сам навчитися, як робити їх у пауерпойнті та у відеоредакторі. Наприкінці року директор школи і заступник сказали нам, що його викладацький стиль докорінно змінився.

Використовуйте медіаграмотність для викладання Шекспіра

П'єси Шекспіра часто входять до шкільної програми з англійської мови та літератури, і хоч читання творів Барда – священна справа для учнів, ми мусимо нагадати, що він писав п'єси, які, на відміну від романів, за первинним задумом, треба не читати, а дивитися. Тому Шекспір – прекрасна нагода скористатися недрукованими чи нетрадиційними медіа. Ви можете:

- Запропонувати учням порівняти різні екранізації «*Ромео і Джульєтти*», зняті в різні історичні періоди, й обговорити, як кіноінтерпретації відображали суспільні норми та турботи тієї чи іншої епохи.
- Дати учням показати, як вони зрозуміли п'єсу, створивши трейлер до фільму або афішу з їхнім власним вибором сцен, персонажів та ідей, які варто виділити (або залишити осторонь); яку музику чи звукові ефекти додати (до трейлера); і який саме контент найкраще приверне увагу їхньої цільової аудиторії.

- Дайте завдання кожному учневі створити макет сторінки в соцмережі для одного з персонажів п'єси, розписати біографію та додати фото, вирішити, з ким з інших персонажів він чи вона захоче бути «друзями», і створити приклади «чатів» про події у п'єсі та про персонажі. У дискусії в класі попросіть учнів подумати про роль соціальних мереж у сучасному світі та як вони могли б вплинути на стосунки персонажу та на події у п'єсі, якби цей різновид комунікації існував у ті часи.

Інші приклади застосування медіаграмотності на заняттях з англійської мови та літератури

Ви також можете:

- Запропонувати молодшим школярам самим створити книжку з картинками або свою власну азбуку, помістивши туди цифрові фото. Обговорення картинок може стати доброю практикою для учнів у мовленні та у здатності описувати, а також поглибить їхнє усвідомлення того, як саме можна редагувати фотографії, щоб передати якийсь конкретний настрій.³
- Залучати учнів до обговорень, чому певна книжка чи поезія вважаються достатньо цінними, щоб їх внесли до списку обов'язкової літератури (вносити може вчитель, місцеві органи освіти чи департамент) і/або чому деякі книжки здобувають премії (такі премії, як, наприклад, Caldecott, Newberry, Coretta Scott King). Хто саме вирішує, що вони того варті? Які критерії застосовуються? Які типи видатних чи улюблених книжок не потраплять до списку переможців і чому? Що саме робить книжку, п'єсу чи поезію загально визнано «великою», що витримує випробовування часом? Ви також, напевно, захочете пояснити, чому обрали саме ці, а не інші книжки і приклади з медіа, які ваші учні використовують у класі.
- Обговорити базові літературні елементи (сюжет, місце дії, персонажі, послідовність подій тощо), використовуючи рекламні ролики, наративні додатки для смартфонів, спеціально призначені для дітей, або епізоди з фільмів,⁴ які можуть стати щедрим матеріалом, що підійде учням з найрізноманітнішими підходами до навчання, а також будуть достатньо короткі, щоб їх можна було демонструвати кілька разів для глибшого аналізу. Залучення аудіоелементів (озвучування, музика, звукові ефекти) до вашого обговорення сприятиме формуванню навичок критичного слухання.
- Показати обкладинки класичних романів у різні роки і різні видання та обговорити зміни в дизайні, шрифтах, іміджах, а інколи навіть у назві, що ставали свідченнями редакційних міркувань, історичних

переваг і постійного зростання потреби приваблювати аудиторію. У ході перевірки вивченого матеріалу після прочитання роману дайте учням проаналізувати першу й останню сторінки обкладинки і обговоріть, як саме ці сторінки відображують сюжет (наприклад, які саме складники сюжету показано і чому, а також чи є там щось неточне, неправильне чи оманливе щодо змісту роману).

Видані Національною радою вчителів англійської мови збірки «*Lesson Plans for Creating Media-Rich Classrooms*» (Christel & Sullivan, 2007) та «*Lesson Plans for Developing Digital Literacies*» (Christel & Sullivan, 2010)⁵ пропонують багато інших прекрасних ідей, зокрема використання відеоігор чи навчання школярів поняттям «елементи сюжету» та «стереотипи», з використанням так званих «словесних хмар» у процесі підготування до контрольної роботи, а також у письмі.

СУСПІЛЬНІ НАУКИ (ІСТОРІЯ, ГЛОБАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ/ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО, ЕКОНОМІКА)

Вивчення впливу новинних медіа (і медійних меседжів у цілому) на історичні події, на уряд, політику, міжнародні події, на інші культури, на наше розуміння всіх цих речей – таке центральне для суспільних наук, що навіть важко уявити викладання суспільного предмета без медіаграмотності. Насправді, навіть якщо сам термін *медіаграмотність* не завжди вживається, багато викладачів суспільних наук використовують методи аналізу, притаманні їй – особливо коли йдеться про останні події та політику, або про підготування учнів до іспитів, що містять запитання, базовані на медіадокументах. Учні, що мають постійну практику аналізу й обговорення меседжів у медіадокументах, добре підготовлені синтезувати інформацію з різних джерел і доходити саме тих типів висновків щодо перспективи, конфліктних поглядів, вірогідності та цінності контенту, яких часто вимагають у шкільній програмі суспільних наук та на іспитах з цих предметів.

Інтеграція медіаграмотності до суспільних наук часто може відбуватися через внесення незначних змін до вже наявної практики. Ключові запитання, наприклад, забезпечують студентів аналітичною структурою та допомагають критично мислити про історичні документи чи твори мистецтва. Медіаграмотність також може забезпечувати основу для ширших проектів у вивченні комплексніших подій та проблем, сприяючи формуванню навичок і знань, паралельно розвиваючи навички комунікації і аналізу (на кшталт «близькосхідних дебатів», що їх описано у розділі 7).